

csak az adott iskolavezetés a felvételikén nyújtott teljesítmények után. (Egy iskolaigazgatói tájékoztató, vagy az iskolában tanulók, illetve tanultak szubjektív véleménye sohasem olyan részletes, amely alapján több évre megkockáztathatnánk meghatározni gyermekünk sorsát. Ez utóbbi tény mint általános iskolás gyerekek édesanyja is állíthatom.) Az angol iskolai ismertetőkből a tanár–szülő kapcsolat megnyilvánulási formáira is találhatunk hasznos példákat.

Természetesen ehhez az oktatásnak az állami költségvetésből is nagyobb arányban kellene részesülnie. Napjaink kihívásainak nálunk is csak a magasan képzett, tisztességesen megfizetett tanárokat foglalkoztató, jól felszerelt iskolák képesek megfelelni. Ehhez az is kell, hogy ne emelkedjenek az osztálylétszámok, ne szűnje-

nek meg a csoportbontások (matematika, idegen nyelv stb.), s a tanárok munkáját Magyarországon is oktatástechnikusok és pedagógiai asszisztensek segíthessék. Hónálunk is a tanulás, a diák bátorítása, támogatása kerülne előtérbe, akkor több lenne a kiegyensúlyozott, a tanulást élvező és a bukástól, a szülői és iskolai elvárásoktól nem rettegő diák.

Szekeresné Rózsa Etelka

Irodalom

1. Az Abbey Grange Church of England (Special Agreement) Secondary Modern School ismertetője.
2. A Leeds Girls' High School ismertetője.
3. Guardian Education, 1995. november 28.
4. The Guardian, 1995. november 27.
5. Szondi György: *Egy vendégtanár tapasztalatai az angliai iskolákról*. Új Pedagógiai Szemle, 1995. 11. sz., 57–67; 1995. 12. sz., 87–93.

François Truffaut filmjei kazettán

Először a Jules és Jimet (1962) mesélem el, a többi csak ezután jöhet! Vidám zene, bottal harcol a két férfi, mint a gyerekek, majd egymás nyakába ülnek, nevetnek. 1912-ben vagyunk. Egy álarcosbálra készülve születik meg a barátságuk. Jules a szőke, német, babaarcú, naiv (Oscar Werner), Jim a fekete, francia, vicces, laza (Henri Serre).

Mindig ugyanazzal a nővel járnak ketten, jópofa lakásuk van, gözmozdonyt játszanak a cigarettával, nem alszanak együtt a nővel, szabadok akarnak maradni és gyermekek. Egy műpártolónál látják meg a szobrot, dián, amibe beleszeretnek. Felkeresik az eredeti szobrot is; mosolya rabul ejti őket. Ha találkoznának ezzel a mosollyal az életben, követnék. Catherine (*Jeanne Moreau*) maga az életre kelt mosoly; Jules együtt él vele, Jimnek tabu. Egy játék kedvéért a lány fiúnak öltözik, bajusszal, kockás sapkával, bő pulóverrel, totyakos nadrággal, bakanccsal, mint egy mai lány. Egy férfi tüzet kér tőle – sikerült a játék. Jules és Jim meghatódik mindentől és mindenkitől. A lány mindig előre fut, ők mindig követik. Az arisztokrata papa és a paraszt mama lánya nagy játékos! Jim előtt égeti régi sze-

relmes leveleit, meggyullad a szoknyája, amit el kell oltani, ruháit oda kell adni a spanyolfal mögé, össze kell söpörni a levélhamut, segíteni kell a magas ruhanyak bekapcsolásánál. A lány, mintha magától is félne, vitriolt tart a bőröndjében, de szép szóra nagyvonalúan kiönti. Találnak egy nagy, vidéki házat, Jules, Catherine és Jim együtt nyaral. Kiszaladnak a partra, elhullt ruhadarabokat találnak, mint a mai művészek. Jules megkérdezi Jimet, elveheti-e Catherine-t. Nyugtalan természet, mondja a másik, figyelmeztetően. A nő sok férfit ismert, a férfi keveset, így kiegészítik egymást Jules-lel. A fiúk társasjátékot játszanak, a nő mesél nekik. Megismerkedésük előtt szomorú volt, mutatja, most mindig mosolyog, mutatja. Ez Jeanne Moreau egyik nagyjelenete. *Picasso-t* kapnak nászajándékba, nagy homokórával méri

az időt, amely számukra nincs is. A fiatal lányok a művészet gyilkosai, idézi *Baudelaire-t* Jules. Hülyék, mondja Catherine és beleugrik a folyóba, ruhástul és kalapostul. Kicsit bolond, jegyzik meg a fiúk, de Jimnek tetszik. Kávéházi randevűjük elmarad a lánnyal. Ha találkoztak volna, más lett volna a történet? Nem, nem! Az a történet is ez a történet. Kitor a háború és a barátok aggódnak, nehogy eltalálják egymást. Jim hazája győz, Jules-nek kislánya születik. Németországban találkozik újra a három jó barát. Nem változott senki, mondják egymásról, és ezt el is hiszik. Jim most cikkeket ír, nem regényt, Jules a szitakötőket tanulmányozza és fotózza. Jim sokoldalú, kíváncsi, még nem vesztette el a reményt és a humorát. Jules kislányával lovacskázik gyermekdeden. Jim összeölelkezve gurul a kislánnyal a fűben, mint egy behelyettesítés. Megint régi játékok és beszélgetések, főleg Catherine-ról, aki nyugodtabb és szebb, mint valaha, de még mindig olyan, mint *Napoleon*, neki szabad csalni, isten majd megbocsátja. A műpártoló ismét belép a képbe, el akarja vinni Catherine-t. Jules-t már sokszor elhagyták, ül a hintaszékben és tehetetlent játszik. Jim beszél a nővel, hátha segíthet; a háború, a halál hímnemű szavak, a szerelem nőnemű, mondja. Fogócskáznak, megint gyerekek, és ez a lényeg. Catherine sosem árulja el célját, csak ha már elérte. Moreau énekel egy dalt, amit neki szereztek, olyan, mint egy befelé tartó csigavonal... Már négyen kerékpároznak, Jules fél lemondani a nőről, Jimnek adja, hátha vele boldog lehet. A szerelmi jelenetben a nő arcsziluetttje fekete, férfiujjak rajzolják körül. Jules fát vág, míg ők szeretik egymást, mert ő mindkettőjüket szereti. Megint játszanak, létrejött az egyensúly, a kislány velük játszik. De Catherine szerint a szerelem elmúlik és visszatér. Jules-t csábítja, hogy féltékennyé tegye Jimet. Kérlelhetetlen, mint a természet, királynő, akit csak odaadással lehet kiérdemelni. Igazságtalan vagy, mondja Jim, persze, mondja Catherine, kettőnknek, egyszerre nem lehet szenvedni, előbb te, aztán én. A beteg Jimet képes leveleivel feltámasztani és magához

csalogatni az utolsó útra. Új törvények szerint akartunk élni, nem sikerült, nem marad utánunk semmi. (Csak ez a *Truffaut*-film!) Catherine arra kéri Jules-t, figyeljen, végre tudja, mit akar; Jimmel beleautózik a folyóba. Égnek a koporsók, szól a régi dal, Jules szeretné összevegyíteni a két test hamuját, de nem engedik...

Egy ideig nem tudtam, ki az a Truffaut. Minden filmet külön néztem, külön szerettem. Egy másik korszakomban rájöttem, egy rendezőtől egymás után több filmet kell megnézni, akkor láthatom, milyen is ő valójában. (Nagyon jó, hogy a tévé bemutatja Truffaut-t és filmjeit, és kazettán is megvehető.)

A *Négy száz csapás*-ról tudom, egyik legjobb filmje, mégsem jönnek elő a képek. A film kisfiú hőse szenved a rossz szülői környezetben, mint a rendező maga, aki szintén nevelőszülők mellett nőtt föl. (Láttam egy dokumentumfilmet, melyben feleségei, lányai és barátai beszélnek Truffaut-ról. *Depardieu* maga is kallódó gyerek volt, azt mondja, szavak nélkül tudtak beszélgetni, pedig nem volt barátkozás fajta. Más barátai azt mesélik, külsőleg próbált beilleszkedni a polgári életbe, de belül mindig forradalmár maradt.)

A *Ne lőjj a zongoristára!* és a *Vége vasárnap!* két krimi, de a jó, régi fajtából. A zongorista *Aznavour* tehetetlenül bókálzik a körülötte összezavarodott térben, és mivel tényleg nem tud semmit, megmenekül a haláltól. Szerelme, aki próbálja követni az eseményeket és meg akarja menteni őt, meghal. Ilyen a sors! A *Vége vasárnap!*-ban fordítva van, *Trintignanról* végig azt hisszük, megölte a feleségét, csak titkárnoje nem hiszi. Ő úgy követi a férfit, hogy a szálak mindig kibogozódnak körülötte és ő is elkerüli a halált. Sőt, elnyeri a szeretett férfit.

A *Bársonyos bőr* elkényeztetett férje beleszeret egy fiatal légikisasszonyba, aki elviseli egy ideig a csodálatát és a lábsimogatásokat, de nem viseli el, hogy a férfi az irodalmat jobban szereti, mint őt. Mire véget ér a szerelem, addigra a feleség jut el az ölés gondolatáig. Szép ez a két irányba tartó idővonal, mely csak a férj halálában találkozik egymással.

Az *Utolsó metrót* és a *Szomszéd szeretőket* elképesztően mély emberábrázolás köti össze. A két filmben állandóan követni tudjuk az arcokat, a mozdulatokat, a sóhajtásokat, az egyedül átdühöngött éjszakákat. A két szomszéd szerető mindig egyszerre hívja egymást telefonon, ezért nem tudnak beszélni egymással. Ha nem fogyna el türelmük, soha többé nem beszélhetnének, csak két csontváz markolná a telefonkagylót. Az *Utolsó metró* színészpárjának sok titkolnivalója van, leginkább egymás iránt érzett szerelmüket titkolják. Truffaut mélyen bele tud vinni minket a játékba, végigizguljuk a filmet, melyben alig van akció. Mikor veszik már észre egymás

érzelmeit? – dühöngünk. Nagyon szépek a próba közbeni kifelé játszások, ahogy *Deneuve* és *Depardieu* játssza a szerepét, közben előbukkannak a valódi érzések. Háromszoros játék ez; a színész eljátszik egy figurát, aki eljátszik egy másik alakot, és ez a másik ember eljátsza belső énjét, aki a harmadik személyiség. Mindezt a csodát ritkán láthatjuk más rendezőknél!

Forgalmazza a *Video-Odeon Kft.*, 1136 Bp. Hollán Ernő u. 7.

Várnagy Ildikó

Kulturális csomópontok avagy Truffaut *Jules és Jim* című filmjének pedagógiai haszna

Az előző években filmklubot szerveztem gimnáziumunk tanulói számára. Tettem ezt azért, mert úgy éreztem én is, hogy méltóbb hely illetné meg ezt a modern és túlon túl is hatásos műfajt az iskolai oktatásban. Másrészt érzékeltem, mennyire fontos a gimnáziumi tanulók életében a közös élmény. Meghatározóak voltak szakmai indíttatásaim is, magyartanár lévén a képi kifejezés érzékeltetésére különös gondot fordítottam. A film komplexitásában nagy pedagógiai lehetőségeket véltem felfedezni: a képi megjelenítés, a látvány szinte senkit sem hagyott érintetlenül, s mivel közel százan ültünk a nézőtérben, a befogadói élmény árnyaltabb volt, az iskolán kívüliség pedig oldottabbá, kötetlenebbé tette az élmények megfogalmazását. A filmek megtekintésére az iskola közelében lévő moziban került sor, ahol a vetítést mindig megelőzte egy bevezető ismertetés, és beszélgetés követte, illetve az iskola Suli-movie újságjában a tanulói gondolatok esszézerű kifejtése.

Truffaut *Jules és Jim* című filmjét első sorban a francia tagozatos és a felsőbb éves gimnazisták számára szerveztem. A négy filmből álló sorozat témája a modern ember életérzése volt, melynek filmes megfogalmazásával a negyedik gimnazisták iskolai tanulmányainak elmélyültebb megértésében kívántam segíteni.

A *Jules és Jim* 1962-ben készült. A cím két férfinév takar, egy francia és egy osztrák férfit. A cím ezzel jelzi és előrevetíti a

barátság, illetve az emberi kapcsolatok fontosságát. A film történetének ideje hosszú: 1912-től 1932-ig kíséri figyelemmel a szereplők sorsát. A vetítési idő 100 perc. Ez a két tény ráirányította figyelmünket az időkezelés kérdéseire. Az objektív és a szubjektív idő, a múlt és a megállított idő kérdésénél izgalmasabbnak ígérkezett a tanulók számára a filmben előforduló kulturális utalások szerepének megértése és értelmezése.

De nézzük előbb a történetet. Jules és Jim megismerkedik Catherine-nal, és